

15 april 1915

De sedert 1 maart jongstleden in werking getreden nieuwe regelingen omtrent de Belgische reispassen hebben aanleiding gegeven tot menigvuldige klachten, die schijnbaar uit een misverstand zijn ontstaan, zegt de Nieuwe Gazet van Antwerpen. Het blad heeft zich dienaangaande tot de bevoegde overheid gewend. De uitleggingen, die het kreeg, bewijzen dat deze nieuwe regelingen ten doel hebben het reizen voor het publiek te vergemakkelijken. Inderdaad werden sedert 1 maart al de beperkingen van het verkeer afgeschaft, met uitzondering der automobielen. Alleen in de grensdistricten blijven de vroegere reglementen van kracht. Voor deze provincies werd een verzwaring noodzakelijk geacht: de verplichting van een pas voorzien te zijn is absoluut voor al de personen, de grensprovincies bewonende, die zich verder dan 6 kilometer van hun woonplaats wensden te verwijderen. Intussen werden de bepalingen van deze verplichting verzacht door het instellen van een matige prijs voor de "Passier-Scheine" (namelijk 1 frank per maand) en door het afgeven van reispassen tegen verminderde prijs, aan personen die door hun gewone werkzaamheden tot het afleggen van grotere voetreizen gedwongen worden. Er dient opgemerkt dat de bewoners van plaatsen, die meer dan 6 kilometer van een afgiftebureau van paspoorten verwijderd zijn, zich daarheen mogen begeven, voorzien van een geschreven bewijs van de burgemeester.

Briefwisseling met België.

Men schrijft ons:

Over de correspondentie, welke voor het oogenblik met België mogelijk is, bestaat in Nederland een onjuiste opvatting. Voor

briefverkeer met Nederland zijn alleen toegelaten de Belgische steden Brussel, Luik en Verviers (met voorsteden en omgeving) en ook Antwerpen (zonder voorsteden en naburige plaatsen).

De toelating van de stad Hasselt (Limburg) tot verkeer met Nederland, is op de bevoegde plaats in beginsel toegestaan en zal vermoedelijk binnenkort van kracht kunnen worden.

16 april 1915

Berlijn, 15 april. Het Duitse bestuur in België heeft een commissie van landbouwkundigen bijeengeroepen om op het bezaaien van de akkers toezicht te houden.

De economische toestand van België.

Brussel, 14 april.

Een dezer dagen afgekondigd aanvullend besluit inzake het sekwestreren van ondernemingen, herinnert er mij aan, dat ik tot nu toe verzuimd heb u nadere inlichtingen te geven over dit onderwerp, waaraan voor de Belgische handel verstrekkende gevolgen verbonden kunnen zijn.

Bij verordening van 17 februari jl. machtigde de gouverneur-generaal de commissaris-generaal bij de banken in België om bepaalde ondernemingen onder zijn beheer te nemen. De ondernemingen, welke daarvoor in de termen vielen, werden in voornoemd besluit aldus aangeduid: 1°. die vanuit vijandelijk land geleid of bewaakt worden; 2°. aan wiens kapitaal, opbrengst of leiding voor ten minste een derde onderdanen van het vijandelijk buitenland aandeel hebben; 3°. die wezenlijke delen van hun bedrijf in het vijandelijk land onderhouden; 4°. bij welke een openbaar

belang van het Duitse rijk of der bezette gedeelten van België aan het in stand houden of het hervatten van het bedrijf bestaat; 5°. wiens bedrijf met de openbare belangen van het Duitse rijk in strijd is of in staat is om aan deze afbreuk te doen.

Met ondernemingen in de zin van deze voorschriften worden bijkantoren, agentschappen, opslagplaatsen en onroerende bezittingen gelijkgesteld, terwijl wijziging in het beheer of anderszins der onderneming of het onderschuiven van aandeelhouders na afkondiging van dit besluit op de toepassing van dit laatste van geen invloed kunnen zijn.

Is er nu bij een onderneming grond om aan te nemen dat zij onder een der vijf boven opgesomde categorieën valt, dan heeft de bankcommissaris het recht de boeken en geschriften in te zien en van allen, welke op enigerlei wijze aan de zaak verbonden zijn, inlichtingen te verlangen. Worden daardoor de vermoedens bevestigd, dan benoemt deze ambtenaar sekwesters of dwangbeheerders, zoals zij in de Vlaamse vertaling der verordening genoemd worden, welke de onderneming in bezit nemen en de volgende rechten en plichten hebben. De dwangbeheerder alleen heeft bevoegdheid alle rechtshandelingen voor de onderneming te stellen en om over gedeelten van het ondernemingsvermogen te beschikken, terwijl gedurende de gehele duur van dit beheer de bevoegdheden van de eigenaar(s) der onderneming geschorst blijven; dit laatste geldt inzonderheid ook voor de algemene vergaderingen, commissarisvergaderingen en andere organen der maatschappijen op aandelen. De bedienden der onderneming hebben de beheerder elke inlichting te geven, alle boeken, geschriften, sleutels, goederen en andere waarden der onderneming te overhandigen en hun werkzaamheden naar zijn aanwijzingen te verrichten; de beheerder kan de onderneming

geheel of gedeeltelijk voortzetten of zich tot het afdoen der lopende werkzaamheden beperken.

De onderneming draagt zelf de door het sekwestreren meegebrachte kosten; de beheerder is slechts verantwoording schuldig aan de gouverneur-generaal.

Handelingen in strijd met deze verordening worden met een geldboete van ten hoogste 100.000 frank per geval en met gevangenis van ten hoogste een jaar, of met een van beide gestraft. De krijgsrechtbanken zijn in deze zaken uitsluitend bevoegd.

Tot recht verstand van deze verordening is aan de pers een ambtelijke verklaring verstrekt, waarin het heette: Deze verordening is slechts een represaillemaatregel, noodzakelijk geworden door de Engelse, Franse en Russische besluiten tegen de Duitse handel genomen, en heeft vooral betrekking op die ondernemingen in België, die hoofdzakelijk gedreven worden met Engels of Frans kapitaal. Intussen onderscheidt de Duitse verordening zich van de tegen de Duitse handel genomen maatregelen en vooral van die, welke in sommige van Groot-Brittannië afhankelijke landen zijn genomen, waarbij de gedwongen liquidatie van Duitse ondernemingen, het uitsluiten van Duitse belanghebbenden bij verdeling van de opbrengsten der liquidatie en het vernietigen van alle boeken en schrifturen na opheffing van zaken gelast worden. Evenzo ontnemt een onlangs afgekondigde Russische wet Duitse onderdanen het recht van eigendom in Rusland en het verwerven daarvan, en verplicht hen zelfs, onder bedreiging van gedwongen realisatie, hun onroerende goederen in Rusland binnen zes maanden te verkopen, terwijl in Frankrijk, volgens enige berichten, de regering het plan zou hebben beslag te leggen op de reeds onder toezicht gestelde eigendommen van

Duitsers, die zich in het leger bevinden of op andere wijze hun plichten ten dienste der regering vervullen.

Het besluit van 17 februari – zegt de ambtelijke verklaring verder – heeft dit karakter niet, maar wil slechts aan de Duitsers het recht verzekeren van te beschikken over ondernemingen, welke behoren aan vijandige naties, en dat niet met het doel om ze te naasten, maar alleen om hen, zo nodig, te doen dienen als voorwerpen van represaille tegen soortgelijke maatregelen der vijandelijke regeringen. De verordening voorziet dan ook geen gedwongen liquidatie van die ondernemingen, noch inbeslagneming van eigendommen, en beveelt zelfs het sekwestreren niet als algemene maatregel. In ieder op zich zelf staand geval zal de commissaris-generaal voor de banken, met toestemming van de gouverneur-generaal, bepalen of er noodzaak is een bepaalde zaak onder gedwongen beheer te stellen. Indien de staten, welke op dit oogenblik in oorlog zijn met Duitsland, aan de Duitsers hun recht op eigendom weergeven, zullen de Franse en Engelse gesekwestreerde ondernemingen niets te vrezen hebben Tot zover de ambtelijke verklaring.

Ingevolge de verordening van 17 februari besloot von Lumm, de commissaris-generaal bij de banken in België , op 23 februari de volgende ondernemingen onder gedwongen beheer te plaatsen: Crédit Lyonnais, Banque de Paris et des Pays-Bas, Comptoir National d'Escompte de Paris, Soc. Française de Banque et de Dépôts te Antwerpen, Société belge de Crédit industriel et commercial et de dépôts, allen te Brussel; Société française de Banque et de Dépôts te Antwerpen, Société belge de Crédit industriel et commercial et de dépôts te Brussel, Société de Dépôts et de Crédit te Brussel.

Deze lijst is nu bij besluit van 6 april vermeerderd met deze namen: Compagnie Continentale du Gaz te Brussel, Antwerp Water Works Co. Ltd. te Antwerpen, Compagnie Fermière de l'Établissement Thermal de Vichy S. A. te Brussel, North British Rubber Co. Ltd te Brussel, Dunlop Pneumatic Tyre and Rubber Co. Te Brussel, Le Grand Hôtel S. A. te Brussel, en Savonnerie Lever Frères S. A. te Vorst bij Brussel.

Een andere belangrijke bepaling is het in werking stellen sedert 6 april, van een "Voorschotkas bij de gouverneur-generaal in België", welke ten doel heeft op rekwisitiebons voorschotten te verlenen, daar houders van zulk papier totnogtoe te veel overgelaten waren aan de handen van zeer dubieuze tussenpersonen, die voor een bespottelijk klein percentage die bons plachten op te kopen. "Daar echter", zegt de gouverneur-generaal in zijn besluit, "bij de bezitters van zulke ontvangsbewijzen de billijke wens bestaat, tot het in gang houden van hun bedrijf, tot inkopen of tot betalen van lonen, enz., reeds nu het geld te trekken", is Z. Exc. tot deze alleszins toe te juichen maatregel overgegaan.

Gemeentebelangen ontleent aan het Journal Municipal het volgende aangaande de herbouw in België:

De conferentie omtrent de herbouw van België heeft met succes plaats gehad. Doel was Belgische architecten, raadsleden en ambtenaren behulpzaam te zijn bij de bestudering van plannen voor de aanleg van steden. De bekende Engelse tuinsteden werden daartoe bezocht en voordrachten werden gehouden door Engelse en Belgische deskundigen. De Londense universiteit stelde lokalen beschikbaar om plannen uit te werken en er zou een tentoonstelling worden gehouden van afbeeldingen en plannen van Belgische gebouwen vóór de oorlog. Tenslotte werd een besluit aangenomen,

waarin de wenselijkheid werd uitgesproken een algemeen plan voor geheel België te maken, bevattende plannen voor wegen, spoorwegen en kanalen en voor gedeeltelijk verwoeste en geheel verwoeste steden en dorpen, welke plannen in harmonie moeten zijn met beginselen van de verenigingen voor tuinsteden en stadsaanleg; dat er een wet moet komen, welke minimumeisen voor de bebouwing stelt met het oog op esthetica en hygiëne; dat geen herbouw van een stad moet plaats hebben dan volgens een voorafgaand plan, hetwelk ook de ligging en de breedte van straten, ruimte voor pleinen en parken aangeeft, en verdere voorwaarden van hygiëne bevat; dat de plannen zo eenvoudig, zo goedkoop en zo snel mogelijk moeten worden gemaakt en dat uitbreidingsplannen aan de goedkeuring der regering moeten worden onderworpen.

Wij hebben het overzicht van het Amerikaanse Hulpcomité voor België, lopend tot 31 maart, ontvangen. Er zijn tot die datum uit Rotterdam naar België gezonden: 137.012 ton tarwe, 91.349 ton meel, 10.107 ton rijst, 15.347 ton erwten en bonen, 2.439 ton vlees en spek, 21.975 ton maïs, 4.226 ton aardappelen, 12.791 ton voedingsstoffen van verschillende aard, 2507 ton kleren enz. Uit de rekening en verantwoording, lopende van 22 oktober tot 3 april, blijkt, dat de uitstaande vorderingen voor inkopen en vrachten op 1.600.000 pond worden geschat. Er worden nog 50 schepen met levensmiddelen uit Amerika hier verwacht tussen heden en 11 juli.

17 april 1915

Brussel, 16 april. Daar het centrale comité van het Belgische Rode Kruis weigerde aan de bestrijding van de nood in België deel te nemen, is op bevel van de gouverneur-generaal graaf B. Hatzfeld-Trachenberg met de leiding van het comité belast.

18 april 1915

Het particuliere telegramverkeer is thans binnen België bij wijze van proef toegelaten. Er worden echter alleen telegrammen in de Duitse, Vlaamse of Franse taal verzonden, waarvan de inhoud klaarblijkelijk van dringende aard is, bv. berichten over ziekte- of sterfgevallen. De inhoud mag hoogstens 10 woorden bevatten. Ieder telegram moet eerst door de militaire censuur onderzocht zijn en kost 1 frank.

19 april 1915

Parijs, 18 april. De Duitsers trachtten de mening ingang te doen vinden, dat in België het gewone leven hervat wordt, dank zij de samenwerking tussen Belgen en Duitsers. De Vingtième Siècle meldt nu echter, dat maar drie Belgen op 3 maart tegenwoordig zijn geweest bij een avond, die de Duitsers in de Muntschouwburg te Brussel georganiseerd hadden.

Het leven te Brussel (Karel Van de Woestijne).

Einde maart.

Zondagnamiddag. Ik zit alleen, in het tuintje, achter het huis, veilig tegen alle straatrumoer tussen de vier witte muren, die onderaan groenend zijn met mos, en waar aan de klimmende rozelaar reeds een ontluiken van jonge scheutjes is.

Ik doe niets. Ik kijk alleen naar de rozige aarde, waarboven, amper merkbaar, een blauwende adem hangt. Hardgeel staan er, zijgen er open de schelpvormige kroonbladeren van de krokussen. In dichte bosjes, teerder van toon en tint, geuren er de sleutelbloemen zoals perziken geuren. En aan hun hoge rechte stengel wegen over,

hoeks, de lange, witgroene knoppen der paaslelies ... Ik denk niet. Ik zie omhoog, en daar zijn de zwiepende scheuten der sering en vlinderende blaadjes in de melkachtig witte, de witschakerende lucht, die rijst, onroerend, tot een groot gewelf waar niets in beweegt, dat ijel is, en niet eens luistert; de lucht, die elk ontbottend twijgje met een rustig glanzende gloor omcirkelt, maar niet blij is, en niet droef; de wezenloze lucht waar geen enkele verwachting in zindert.

En ik weet niet wat ik voel, wat ik zelfs gewaar word. Mijn eenzaamheid, de geliefde eenzaamheid, zij is ditmaal de geheime weelde niet, waar ik mijn innigste wezen, mijn dierste zekerheid en mijn schoonste verlangen, in ontluiken voel als waterlelies op een verholten vijver. Mijn moeheid: zij is de doordesemde loomheid niet die 't voorjaar in mij koestert tot het rijzen van blijde en krachtige bewustheden. En de leegte van mijn hoofd: neen, die heeft de zotte giecheling van een lentewind niet schoongeveegd, niet open geblazen voor nieuwe ontvangnissen. Want in dagen als deze, die anders elk jaar u het gebod der natuur naar dankbaar gemoed en brein brengen, voelt men hoe de verlopen gebeurtenissen ons oud hebben gemaakt. Wij zien het elkander wel aan trouwens: veel ontzettends weegt op onze veerkracht, terwijl de omstandigheden allereerst in ons hebben gedood het egoïsme, dat ons van het gewicht zou kunnen verlossen. Onze onmachtige verantwoordelijkheid, het gevoel van een plicht, die over ons hangen als een boete... ach neen, het is niet te omschrijven. Men moet het, als ik thans, ondergaan, zelfs als men er niet aan denkt; zelfs in dagen en ogenblikken, die anders ons hart doen bonzen van verlangen en verwachten, en die ons nu zelfs geen angst meer gunnen, en alleen het weten dat wij zenuwlam en dodelijk moe zijn. Een prachtige zomer eerst, die wij niet hebben gevoeld. Wat daarna, aan de zenuwen knagend een lamlendige winter zonder

vergezichten. En nu een voorjaar, een werkelijk gebiedend, een op sommige dagen al te bral voorjaar, waar wij beschaamd om staan als lelijke zieken, en ons niet veilig in voelen kunnen, dan als het zich bleek en wezenloos toont, of het zelf een bloedloze zieke was, die slaapt...

Ik zit in het tuintje, vreemd lui en lusteloos. Als daar opeens iets als opengaat in de hemel, iets dat als open bloeit: een ontluiken... van klank? Eerst is men het zich niet bewust, dat het werkelijk klank is. Alleen, men weet dat daar plots de lucht getrild heeft, en dat het bij u een verwondering heeft gewekt, iets dat geheel onverwacht is gekomen met een blijde belofte, waar men niet goed aan te geloven durft... Ik luister met gespannen, nog niet zekere aandacht. Als het daar weer komt, ditmaal een zuivere toon, als geblazen door hout, een fluittoon in de roerloze stilte der lucht: een bevestiging op de aanvankelijke vraag, de klare en rustige verkondiging van een schoon gebeuren. Een derde noot, die dieper, die inniger weegt. En dan gaat het, eerst aarzelend, welhaast jubelend, heel het voorjaar, heel de komende zomer aanzuigend huilen van een nimmer voldane en altijd hijgende dorstige keel, van een schamel en overmoedig lichaampje dat zwellen wil van heel de zwellende natuur, zijn longen vullen wil van al de nog kille, maar weldra bloesemende adems, die de aarde in haar ijle maagdensluiers gaan kleden, zijn bloed wil voelen branden van al het nijvere leven, dat vanuit de diepste kanalen naar de opperste kimmen woelt en stroomt... Het lange, lange huilen. En daarop de klaterende schater der voldaanheid, de dijkenbrekende, de oppermachtig joelende uitbarsting van dionysische roes, die als duizenden scherven van zonnestralen uitschettert over de wereld...

Neem mij niet kwalijk: ik heb een ogenblik uw aanwezigheid vergeten. Dat gebeurt mij wel eens meer. Trouwens, het heeft

weinig te betekenen, vermits gij, naar ik vermoed, wel zult begrepen hebben dat het mij alleen te doen was om u te vertellen, op welke wijze en in welke omstandigheden ik dit jaar voor het eerst, en werkelijk heel vroeg in het seizoen, de nachtegaal heb gehoord. (Een juffrouw, die dit over mijn schouder staat te lezen - zij is nogal onbescheiden - zegt dat ik mij vergis; dat het geen nachtegaal is, maar een lijster die bij een nachtegaal op school heeft gelegen. Ditmaal laat ik mij echter mijn illusie niet afnemen: zij is mij van te groot nut!) Ik heb dus voor het eerst de nachtegaal gehoord. Hij heeft gezongen op een ogenblik dat - zie hierboven. En overtuigd dat er wel degelijk altijd en in alle voorwaarden onuitroeibare natuurkrachten, neen: natuurwetten zijn.

Diezelfden dag nog krijg ik er een ander bewijs van. En dat bewijs heet Paatje ...

Mijn nachtegaal heeft nauwelijks, trouwens op het best gekozen ogenblik, zijn bravoure aria gestaakt, of er wordt gescheld. Mijn kleine jongen loopt de deur opendoen, en: "Het is Paatje!" roept hij juichend. Twee minuten nadien staat heel het huis om Paatje geschaard.

Het wezen, dat wij met deze familiale vriendschapsnaam, bij gebrek aan kennis van zijn eigenlijke burgerlijke stand, hebben gedoopt, is één onzer verkleefde commensalen van voor de oorlog; een kleine, verschrompelde, en over het algemeen afzichtelijke bedelaar van ruim tachtig jaar, die wij in onze gunst opgenomen hadden om zijn zeer vergaande beroepswaardigheid, om zijn zeer klaar beseft van zijn, zo fysieke als morele, bedelaarsrechten. Liet men Paatje, bij zijn wekelijks maandagbezoek, wat al te lang wachten, dan snauwde hij u ongeduldig tussen zijn zwarte brokkeltanden toe: "Haast u toch een beetje! Gij weet toch dat ik

vanmiddag nog naar Schaarbeek moet!” Vereerde men hem een met zorg en handigheid versted overhemd, dan zei hij wel eens op gekwetste toon: “Alles heel wel! Maar gij hebt zeker niet gezien dat mijn schoenen gapen?” En beloofde men hem een paar andere schoenen voor de volgende week, dan luidde zijn vermaning: “Goed, maar zorg er dan voor dat ze groot genoeg zijn. Ik kan de tram niet nemen als mijn voeten mij zeer doen!” Al deze getuigenissen van menselijk waardigheidsgevoel, deze geankerde overtuiging in de “droit de l'homme et du citoyen”: zij waren voor mij, die een schuchtere ben, te kostbare lessen, dan dat ik Paatje niet onder mijn bescherming zou hebben genomen. De lessen, trouwens, waren helemaal niet duur. Ik had dan ook, in mijn dankbaarheid, er voor geijverd, dat Paatje onder de oorlog niet al te veel zou lijden. Na veel geloop was ik, einde verleden zomer, erin geslaagd, hem te doen opnemen in een bejaardengesticht. Toen hij afscheid kwam nemen, scheen hij er wel tegen op te zien, daar te zullen moeten gehoorzamen aan de reglementen. Maar hij had juist weer zere voeten, en die zouden hem met het bejaardentehuis verzoenen.

Van heel het najaar, van heel de winter werden wij van Paatje niets gewaar. Het genus bedelaar had zich in die tijd zo weten uit te breiden, dat Paatje - hij neme het ons niet kwalijk - in onze herinnering zelfs een nogal verdoezeld beeldje was geworden. En zie, daar stond hij ineens weer voor ons, veel zindelijker dan vroeger trouwens, met een baard die niet veel meer dan een week oud kon zijn. Hij stond daar te grinniken, een beetje verlegen, zonder er echter één ogenblik aan te twijfelen dat hij er hoorde.

Ik drukte mijn verwondering uit over zijn bezoek.

“Hewel, ik ben er uit, nietwaar?” was zijn antwoord.

“Weggelopen?” vroeg ik.

“Ha, ja!” zei hij, alsof hij mijn vraag grenzeloos onnatuurlijk vond.

Ik luisterde hem uit: werd hij niet goed verzorgd? deugde het eten niet of was er niet genoeg? was men niet vriendelijk voor hem? Hij bevestigde met toegevendheid dat dit alles ruim in orde was, en dat hij daar niet had over te klagen.

‘Waarom zijt ge dan weggelopen?’ vervolgde ik.

Hij bezag mij, niet zonder verbazing in zijn glazige, belopen ogen. Dan haalde hij de schouders op, dan keek hij naar de lucht, en de laan in, en dan weer naar ons.

eHa, ik weet het, nietwaar?!e zegde hij met zijn gewone beslistheid. “Ik ben weggegaan, nietwaar?! 't Is schoon weer nu, nietwaar? Moet ik misschien binnen blijven zitten? Ik kan toch nog mijn leven verdienen, nietwaar? En ik mag toch zeker wel doen wat mij beliest? En 't is nu toch schoon weer!”

Paatje had mij weer een les gegeven, die weer te goeder ure kwam. Maak er zelf commentaren bij, zo gij daar plezier in vindt.

Onze correspondent schreef op 16 dezer uit Brussel:

In het voorlaatste artikel over de economische toestand van België moest ik het betreuenswaardige feit aanhalen, dat velen niet schromen zich de omstandigheden ten nutte te maken om levensmiddelen achter te houden met het doel op die wijze te profiteren van een prijsverhoging; aan het slot sprak ik de hoop uit dat hier spoedig een einde aan gemaakt zou worden; en kijk, eerder dan ik had kunnen denken, is dit gebeurd.

Gisteren werd hier een besluit aangeplakt van de gouverneur van Brussel, generaal-majoor von Kraewel, waarbij maximumprijzen voor onze levensbehoeften worden vastgesteld. De prijs van het vlees voor de kilo aan het slachthuis wordt daarbij bepaald als volgt: rundvlees 1,20 F, kalfsvlees 2,60 F, schaapvlees 2,60 F, varkensvlees 2,40 F. Voorts zijn de prijzen per 100 kilo, van zout 12 F, van ruwe suiker 28 F, van aardappelen, in het groot 16 F, in het klein 18 F, terwijl van dit laatste artikel de prijs dezer dagen 20 tot 22 F beliep, en dreigde op te lopen tot 25 à 30 F, zodat de nieuwe verordening althans dit gevaar van ons afgewend heeft.

Andere vastgestelde maximumprijzen zijn dan nog, per 100 kilo gerekend, meel 45 F, maïs 40 F, tarwe 45 F, rogge 40 F, gerst 35 F, haver 40 F, hooi 10 F, idem van klaver 13 F, haverstro 7,50 F, roggestro 6 F, turfstrooisel 6 F, en eindelijk melk per liter 30 centiemen.

Overtreders zullen streng gestraft worden; deze prijsbepalingen zijn niet van toepassing op de voorraden, aan te voeren door het Spaans-Amerikaans comité.

Het is nu maar te hopen, dat deze maatregelen ook elders navolging zullen vinden, want met name in de provincies Henegouwen en Namen schijnt het speculeren in levensbehoeften een grote vlucht te hebben genomen.

20 april 1915

Het leven te Brussel (Karel Van de Woestijne).

Einde maart.

Het sneeuwt, deze vrijdagochtend, het sneeuwt. En het is geen lamkendig aarzelende wintersneeuw, te lui om te vallen; geen schuchtere uitpluizing van eiderdons, zoals wanneer de engelen hun bedje opschudden. Het is eerder het spel van miljoenen kabouterkwajongens, die mekaar met minuscule sneeuwballen gooien; een warreling van zotte haast, een wemelend in de weer zijn van honderden witte maagdekens in de geruisloos blanke gangen van een meisjespensionaat op het ogenblik van de algemene vakantie-uittocht, (Ik kan er nu eenmaal niet aan doen, zo zulke onredelijke vergelijkingen zich aan mijn verbeelding opdringen.) Het is sneeuw, degelijke, zelfbewust kranige sneeuw op een dag van uitgelatenheid, dat zij op zwier is met haar vriend de hagel, een anders nogal weinig gedistingeerd heerschap, die erg lawaaiiger en onbescheiden doet, en die zich alles geoorloofd acht...

En door die jacht van sneeuw en hagel, een jacht van cavaleristen, die draven rond een kudde muilieren. Van waar gekomen? Waarheen? Ik weet het niet; ik vraag het mij niet eens af. Ik sta alleen verbluft zoveel muilezels samen te zien op Vlaamse bodem, een paar uren maar van Brussels Grote Markt. Professor Bolland sprak eens met energie over vermuilezelde Vlamingen. Maar daar zal hij wel iets anders mee hebben bedoeld dan al deze opgejaagde dieren, anders ongewone verschijnselen op onze bodem, en die aan komen rennen tussen hun geleiders. Stel u voor een schilderij dat zou heten: "Boeren uit Oekraïne terug van de paardenmarkt" (de paarden voorgesteld met verlengde oren): gij zult u nagenoeg een voorstelling kunnen geven van het, trouwens levendige, schouwspel dat mij, bij sneeuw en hagel trof.

Heel wat vrediger, hoewel geen tien minuten verder plaatsgrijpend, het aanschouwen van een andere tocht, in tegenovergestelde richting veel kalmer aanrijdend, en waaromheen het joelen van

hagel en sneeuw zelfs veel kalmer aandeed. Het waren drie lange platte wagens, getrokken door brave Pommerse ruinen, gemend door vreedzame landstormers. Op de lage bodems, honderden withouten bedjes, waar het misschien goed zal zijn om in te slapen, mits men heel moe is, maar die een minimum van versiering paren aan een dito van ruimte. Men zou zeggen: de verhuizing van een uiterst streng mannenklooster, waren daar de militaire bewakers niet onder het geweer, die er trouwens weinig krijgszuchtig uitzien, al gelijken zij dan ook noch Kartuizers, noch Trappisten.

Twee dagen nadien, - en het is plots weer zomer. Een luwe zomer zonder het minste windje, zomer en... eerste communie. Het zal dit jaar wel de weidsheid niet hebben van de vorige keren, het eerste communiefeest, zo diep bij ons ingeworteld, en meest nog onder het werkvolk, dat zelfs in socialistische lokalen er een, trouwens tamme en nogal onschuldige nabootsing van wordt gevierd. Maar voor de kinderen blijft het toch hetzelfde: na de weken vrij zorgeloze voorbereiding, de lange stijve krullen der maagdekens, die, gedurende de generale biecht van de voorafgaande zaterdagavond, er al de tijd de strakke gespannenheid der hoog opgebonden papillotten van hebben gevoeld, en die de ochtend van de ceremonie niet durven verroeren, omdat op de schone krullen het kroontje staat te wankelen van wassen oranjebloesem, en aan dat kroontje de neteldoeken sluier amper vast schijnt te zitten. En voor de jongens is het vooral de dag der eerste leren handschoenen. Die handschoenen: eindelijk voldoening van jarenlange begeerte! Maar tevens marteling van een ganse lange dag. – “Dat moet spannen, madam!” heeft de winkelierster verzekerd. Men heeft trouwens niet eens gepast: de handschoen, in het midden doorgelood, is met een rek en een duw gespannen geworden over de vier knokkels waar de vingers aan zitten. Daarna is het platte reepje leer, waar de andere diagonale van de

handschoen in uitloopt, als een maatstaf gelegd aan de middenvinger, die volstaat, en veel dikker, en veel langer is. ”t Zal dat zijn”, verzekert wijs de juffrouw. Het eerste communicantje is er trouwens vroom van overtuigd. En het is maar ’s anderendaags ochtends vroeg, bij eerste daglicht, en in afwachting van de grote gebeurtenis, - het is maar wanneer de gezwollen, doorkeende winterhanden in het wel meegevende, maar niettemin geniepig - weerspannige foedraal moeten (“de duim erbuiten laten, manneke: dan gaat het beter”) en, eenmaal de vingers geborgen, er dan nog de duim bij moet (“waarom hebt gij er de duim ook niet ingestoken, gij lomperik!”); het is maar als de radiale aders als vetgemeste slangetjes bij het drukken van vingers en duim, die de knoopjes niet toe kunnen krijgen, bij de pols gaan zwellen, en ook de aders aan het voorhoofd zwellen doen; - het is maar als eindelijk de zo wel, maar zo moeilijk gevulde handschoen dicht dient geknepen op het nieuwe kerkboek, dat men de betekenis van eerste communiehandschoenen inziet...

Weer een week vol buien. En dan weer een zondag, even zonnig als de vorige. Palmzondag ditmaal, en geurend van buks. En buks ziet men blinken tot aan de loop van Duitse geweren, terwijl de soldaten geknield zitten in de kerk, en de plechtige dienst vol muziek met veel meer ceremonieel bijwonen dan een gewoon kerkganger van bij ons er meestal voor over heeft.

Zo is de maand verlopen, met, op de laatste dag, een gebeurtenis, die geen groot belang heeft, althans niet voor mij persoonlijk, maar mij niet te minder blij verrast. Is het een begoocheling van vóór de oorlog? Ook toen zaten, op het glazen achterdak van mijn buurman, deze grote, dikke, deze twintig spierwitte duiven met hun zware befkrop, waar hun bek vol waardigheid in schuil gaat; met hun goudomrande, hypnotisch strakke ogen aan het al te smalle kopje

(het meest nieuwmodische kapsel der dames doet ze op duiven gelijken); het al te kleine kopje als een vogeleitje op het breed uitgezette lijf, dat zit op de gladde warmte van de zonzoele glaspennen; en dan, achteraan, de waaieronde staart, waar iedere pen een matte straal in is als de stralen der zon op Perzische postzegels: zo zitten zij weer, na maanden opsluiting, die ze met verstikking ten gevolge van vetzucht bedreigde. Want duivenvoeder (economische bijzonderheid) heeft maar zelden ontbroken, en aan prijzen waar een burgerbeurs aan kon. Ze zitten er weer, alsof hun gevangenschap slechts een fictie was, en gisteren acht maanden geleden was. Zij zitten er met al hun duivenfilosofie, die de oorlog eenvoudig negeert. Zij willen er niets van weten; trouwens, zelfs postduiven kunnen niet lezen, en vinden het, bij ambtsvervulling, een zegen. Van heel de juridische duivenliteratuur der laatste maanden - en zij is niet gering - weten zij dus niets af. Wel zal men hun ringen om de rode pootjes doen, en zij zullen het zich laten welgevalen, omdat de duivenmelkers hun sedert jaren dit versiersel hebben leren lief krijgen. Men zal hun de pennen van een der vlerken afknippen: het geeft maar een korte pijn, en altijd rondvliegen in hetzelfde kringetje is veel plezieriger dan men zich voorstelt, veroorzaakt zelfs een zoete, lang niet onaangename bedwelming. Zij hebben pasgeboren duivinnettes, ten hoogste vier maand oud, met rood geverfde rechtervleugel rond zien lopen; zij hebben even bedenkelijk het hoofd geschud: waar gaat de mode het toch halen; maar lelijk vinden zij het niet, en... il faut bien que jeunesse se passe...

Zo redeneren zij. En, nu zijn er wel mensen die niet van duiven houden, tenzij gebraden? Ik, voor mijn part, en ik kom er ronduit mee voor de dag: ik wenste wel dat ik voorlopig een duif was.

21 april 1915

Duitse rekwisities in België en Noord-Frankrijk.

Met verwijzing naar zijn mededeling, voorkomende in de Nederlandse Staatscourant van 31 maart, betreffende de regeling van de schadevergoeding voor de in België en Noord-Frankrijk door de Duitse autoriteiten gedane rekwisities, brengt de minister van buitenlandse zaken ter kennis van belanghebbenden, dat de Duitse regering de hieronder volgende instructie heeft uitgevaardigd voor de te Berlijn zetelende "Reichsentschädigungs-kommission" en dat genoemde regering aan belanghebbenden in overweging geeft, overeenkomst § 6 van deze instructie, een persoon te Berlijn tot het in ontvangst nemen van stukken te machtigen en aan de voorzitter der commissie van de aanwijzing van de gemachtigde kennis te geven onder opgave van diens woonplaats en met het verzoek alle mededelingen, die in de loop der behandeling voor de commissie mochten nodig zijn, tot de gemachtigde te richten.

§ 6 luidt in vertaling:

De behandeling is niet openbaar.

De voorzitter kan aan de belanghebbende toestaan tegenwoordig te zijn.

De commissie kan bepalen, dat de behandeling mondeling geschiedt en dat de belanghebbenden bij de behandeling tegenwoordig zijn of zich daarbij door een bij een Duitse rechtbank ingeschreven rechtsgeleerde doen vertegenwoordigen. Om bijzondere redenen kan zij ook een andere rechtsgeleerde of deskundige vertegenwoordiger toelaten. Voor de mondelinge behandeling zijn de belanghebbenden uit te nodigen, voor de autoriteiten der inbeslagneming is dat het departement van oorlog.

De uitnodiging geschiedt aan de belanghebbenden, wiens woonplaats bekend is, bij aangetekende brief; aan belanghebbenden, wiens woonplaats niet bekend is of met wie een briefwisseling gedurende de oorlog bezwarend of tijdrovend is, door openlijke bekendmaking in de vorm van een eenmaal in de Reichsanzeiger te plaatsen advertentie. De voorzitter kan een andere wijze van uitnodiging vaststellen.

Hebben de belanghebbenden in Berlijn een gevolmachtigde benoemd, dan geschiedt de uitnodiging aan deze.

Zijn de belanghebbenden in de voor de mondelinge behandeling bepaalde termijnen, in weerwil van tijdige uitnodiging, niet naar eis vertegenwoordigd, dan wordt de zaak toch behandeld en uitspraak gedaan.

Wolff's bureau seint uit Brussel:

De commissaris-generaal voor de banken in België heeft van staatswege bewindvoerders aangesteld over de volgende naamloze vennootschappen:

Depôt général des produits Liebig S. A. te Antwerpen, Société d'électricité et du gaz du Nord te Maubeuge, Cie. Nationale d'éclairage te Antwerpen en de Société du gaz et d'électricité du Hainaut te Brussel.

22 april 1915

Berlijn, 21 april. Uit Brussel aan de Vossische Zeitung: Het Amerikaanse steuncomité begint thans in opdracht van het syndicaat der Belgische bierbrouwers, met de invoer van grondstoffen die voor de bierbrouwerij nodig zijn.

De Duitse gouverneur-generaal in België heeft, naar het Handelsblad van Antwerpen bericht, het vroeger bestuurscomité van het Belgische Rode Kruis ontbonden en het beheer ervan opgedragen aan graaf von Hatzfeld.

Tot deze ontbinding werd besloten, nadat de comités naar aanleiding van het verzoek van de gouverneur-generaal hadden geweigerd doelmatig deel te nemen aan de liefdadigheidswerken, die thans dringend hulp behoeven.

Ieder die het welzijn van zijn lijdende medemensen waarlijk ter harte neemt – zo luidt een officieus bericht dienaangaande van Duitse zijde – moet inzien, dat het Rode Kruis zich in deze ernstige tijden niet mag beperken tot het verplegen van gekwetsten, of tot het nemen van voorzorgen voor verminkten, of tot andere werkzaamheden van bijzondere aard.

Als hoofdinrichting van weldadigheid moet het Rode Kruis het veeleer als zijn plicht aanzien, al het leed te helpen verzachten, dat de oorlog onder de volkeren heeft gebracht.

De gouverneur-generaal streefde er naar, dat doel volgens een eensgezind plan te bereiken. Daarom droeg hij een deskundige de zorg op, naar aanleiding van de ervaringen der conferenties van het Rode Kruis, vooral dat te Wenen, St. Petersburg en Londen, het grootst mogelijk voordeel te halen in het welzijn van het Belgische volk. Het nieuw middenbeheer zal, in samenwerking met de provinciale weldadigheidsinrichting, dit grootse plan weten te verwezenlijken.

Onze correspondent schrijft uit Brussel op 20 dezer:

Bij aanplakking is heden bekend gemaakt dat van morgen af het wielrijden in geheel België verboden is, en zulks met intrekking van de op 1 maart in werking getreden vergunning.

Personen, die om bijzondere redenen verplicht zijn een geregeld gebruik van dit vervoermiddel te maken, kunnen een aanvraag indienen om daartoe bevoegdheid te krijgen.

De verbodsbepaling is genomen wegens voorgekomen misbruiken, zonder dat nader gezegd wordt waarin deze bestonden.

Volgens ontvangen officiële berichten wordt de arbeid in de steengroeven in Henegouwen langzamerhand hervat, meldt het Vlaamsche Nieuws.

Het porfier uit Lessen had veel aftrek in Duitsland en Nederland, en bijzonder in Essen, waar de kamer van koophandel van oordeel was dat deze steen ten minste dezelfde waarde had als het Zweedse graniet. Men is dus begonnen met in de bekende steengroeven te werken.

Er zijn ook enige bestellingen van graniet voor het maken en herstellen der wegen, welke de Duitse administratie tracht te bespoedigen door het verlenen van toelagen aan de gemeenten, welke bijzonder door de gebeurtenissen te lijden hebben gehad. Het aantal werklieden die te Lessen bezigheid vinden, neemt dagelijks toe; zoals men weet, wonnen aldaar voor de oorlog 7000 werklieden hun brood.

De steengroeven te Zoningen hebben eveneens een groot aantal van hun vroegere arbeiders terug aan het werk kunnen zetten; dit aantal bedroeg in juli 1914 drieduizend man. Er zijn belangrijke herstellingen uit Nederland ingekomen, en van de Duitse overheid

werd bekomen dat de uitvoer naar dat land zoveel mogelijk zal
vergemakkelijkt worden.

Antwerpse kiekjes.

19 april.

Een zomerse hemel, zilverig blauw en zondoorglansd, breidt zich
over de stad, zo wonder vol, dat wie hem rustig van uit zijn kamer
aanschouwt, niet geloven kan, dat de wijde wereld nu vol is, overal,
van ach en wee, van oorlogsgebulder, van tijgerachtige haat en
nijd...

Zinnebeeld van vredig berusten; in onze kalme buurt zitten de
naaistertjes aan de ramen of voor hun deur op stoelen, bezig, al
pratend, aan het verstellen van goudgele, papegaai groene of
vuurrode bloezen. Uit een klein cafeetje, dat geen al te stevige faam
van zedelijkheid geniet, komt perelen het tamme gefrazel, het
schelle getinkel en getierelier van een brave kanarie. Hoe ver zijn
we van de IJzer! ...

Een meid komt lachend buiten; ze heft een populair deuntje aan:
Sous les ponts de Paris, met Vlaamse woorden. Het is een walsmaat,
slepend, strelend, verleidend, een kokette melopee.

Het is in de straat een stemming van stille voorjaarsblijheid en
ongestoorde rust.

Tot, opeens, woedende kreten gieren: de deur van het cafeetje
vliegt open, twee manskerels, hoedeloos, storten buiten, hebben
elkaar bij de lurven. Ze stompen met overtuiging elkaars neuzen te
pletter en scheuren elkaars vesten stuk. Uit alle hoeken en kanten
borrelt de stroom van belangstellenden, ons vredig straatje is

opeens een helse steeg geworden, waar de furies zijn in losgebroken. Men ontwaart in de hoop een klomp lichamen waar, af en toe, als van inktvissen, benen en armen uit woelen: de twee worstelaars vertonen driftkoppen met woeste ogen, die krankzinnig schelen; de haren erop bij klissen verward: dat hotst en botst maar opeen, met brute woede, onder het briesend joelen van toegesnelde buurvrouwen en lamme kerels, terwijl kwajongens en meisjes het uitgieren ...

Eindelijk gebeurt er wat te Antwerpen ...

Aan de drempel van het cafeetje verschijnt de Carmencita, het venusdier, met de plekkende haren en het lage voorhoofd, vuist in de heup; angstig en toch niet zonder enige voldoening loert zij het treurspelletje na, dat zij met haar lonken verwekte.

Daar klinkt een kreet: "der is den Deuts!"

De bende stuift uit elkaar, de klomp smelt, de armen en benen kruipen weer vast aan de rechtmatige eigenaars, de petten worden inderhaast opgescharreld: op een zucht is alles weggewasemd, de straat is leeg, totaal leeggelopen.

Harder dan ooit galmt uit de open deur van het cafeetje, de blikken tierelier van de kanarie. Een papegaai moppert een stomme kwinkslag.

Boven de stad schijnt, zonniger dan ooit, de zon ...

Vrede heerst weer te Antwerpen.

De Belgische balie en het Duitse bestuur in België.

Een groot aantal in Nederland verblijvende Belgische advocaten heeft in een te 's Gravenhage gehouden vergadering met algemene stemmen een motie aangenomen, waarin de thans in Nederland vertoevende leden van de Belgische balie ondermeer zeggen, dat zij zich zonder enig voorbehoud aansluiten bij het protest van mr. Theodor, deken van de Orde der Brusselse advocaten, alsmede van de Belgische balie tegen de inbreuk door de Duitse autoriteiten gemaakt op de beginselen, die de grondslag vormen van de rechterlijke instellingen in België.

Deze motie is aangenomen naar aanleiding van bekende incidenten, die onlangs te Brussel voorgekomen zijn:

Op 3 februari verscheen er een Duits besluit, waarbij, zoals men weet, aan de Belgische rechtbanken ontzegd werd de behandeling van processen inzake de door de gemeenten krachtens het decreet van 10 vendémiaire, an IV aan particulieren toe te kennen vergoedingen, indien deze het slachtoffer waren geweest van beroving en plundering door inwoners van de gemeente en op het grondgebied der gemeente gepleegd. Deze bevoegdheid werd bij hetzelfde decreet overgedragen op bij uitzondering in het bezette gebied ingestelde rechtbanken, die nagenoeg uitsluitend Duitse rechtbanken zijn. Bij een nieuw besluit van de Duitse regering werden op 10 februari nieuwe uitzonderingsrechtbanken ingesteld met het oog op de geschillen tussen huurders en verhuurders.

Deze beide decreten die naar de opvatting der Belgische advocaten afbreuk doen aan de organisatie der rechterlijke macht, de bevoegdheid der jurisdicties, de voorrechten der balie, de Belgische grondwet en de Haagse Conventies, gaven de deken der Brusselse balie en de leden van de tuchtraad van advocaten aanleiding, om

verzet aan te tekenen bij de heren von Bissing en von Sandt bij brieven van 17 februari en 23 februari.

Op 18 maart jl. heeft de deken van de Brusselse balie een pleidooi gehouden, waarin hij de juridische redenen deed gelden, die naar zijn overtuiging ertoe moesten leiden dat de beide gewraakte decreten noodzakelijkerwijze ingetrokken worden.

De leden van de Belgische balie hebben zich aan de zijde van hun leider geschaard en met hun collega's in het bezette gebied verklaren de in Nederland vertoevende Belgische advocaten zich solidair.

24 april 1915

De stoomboot City of Stockholm is aangekomen met 1440 ton aardappelen voor Brussel en Henegouwen. Een andere boot wordt verwacht met 944 ton aardappelen voor Luik. Het nationaal comité heeft 100.000 kilo kaarsen aangekocht, om in de verschillende provincies verdeeld te worden.

In de Antwerpsche Tijdingen schrijft L. H. Donwer een hooggestemd loflied op Amerika en Holland:

“Amerika! Holland! ... Beide deze namen moeten voor immer met eerbiedige verering in ons gemoed gegrift blijven. Beide deze namen moeten door alle Belgen van heden en door onze nakomelingen van later met ontzag uitgesproken, met erkentelijkheid herdacht worden ... Daarom hoop ik, dat onze kunstenaars, als beeldhouwers, schilders, graveerders, zich zullen beijveren om met beitel, penseel en graveerstift in allegorische en andere groepen of taferelen onze dankbaarheid tegenover Amerika en Holland af te beelden, te vereeuwigen. Op die kunstgewrochten

zullen, naast het portret van Nederlands geliefde vorstin, de beeltenissen prijken van voorzitter Wilson, de edelmoedige heer Rockefeller en anderen. Ook op een gans bijzondere wijze diene de hoogst edelmoedige gastvrijheid, door het Hollandse volk aan de Belgische vluchtelingen geschonken, hierbij herdacht. In alle grootten, aan alle prijzen moeten zulke afbeeldingen verkrijgbaar zijn – in beeltenis, in plaasteren medaillon, in gravure en elk huis moet er ten minste een exemplaar van bezitten. In onze lieve Scheldestad zouden daarnaast, als waardige tegenhanger, de afbeeldingen van het moedige driemanschap, De Vos, Franck en , kunnen prijken.” De schrijver stelt zelfs voor in alle belangrijke plaatsen van het rijk een monument in brons en marmer op te richten, als zinnebeeld van de “onvergankelijke dankbaarheid” der Belgen.

Berlijn, 24 april. Naar aan het Berliner Tageblatt over Luxemburg wordt gemeld, is in België het bouwbedrijf en daarmee de vraag naar baksteen weer ontwaakt, zodat de gouverneur-generaal zich genoopt heeft gezien de beperkende bepalingen der Belgische wetgeving over de baksteenfabricage voor een tijd buiten werking te stellen.

25 april 1915

Berlijn, 24 april. In Henegouwen wordt, volgens de Korr. Piper, een telling van de werklozen gehouden. Het doel is, dat de gemeenten voor de ondersteuning van de werklozen subsidies krijgen, waarvan het bedrag op grond van deze telling zal worden vastgesteld.

De gemeenten moeten zich echter verbinden uit eigen middelen de bijdrage aan de werklozen met 10 procent te verhogen. Voorts zal

deze telling dienen als basis voor de instelling van tijdelijke arbeidsbeurzen.

Naar het voorbeeld van Genève is in Henegouwen een vereniging Het Groene Kruis gesticht, die voor 40 centiemmen aan behoeftigen maaltijden levert.

Te Charleroi wordt dergelijke arbeid verricht door het Witte Kruis. Te Jemappes, Braine le Comte, Wasmes en andere plaatsen zijn ze in voorbereiding. De Duitse autoriteiten steunen deze pogingen, zoveel ze vermogen.

Mevrouw Vandervelde, de echtgenote van de Belgische minister, is, na in de Verenigde Staten lezingen te hebben gehouden ten bate van de door de oorlog getroffen Belgische bevolking, in Europa teruggekeerd. De opbrengst der lezingen bedraagt, naar Havas meldt, een miljoen frank.

26 april 1915

Het Belgische Rode Kruis.

Brussel, 22 april.

De moeilijkheden, waarvoor het Belgische Rode Kruis zich geplaatst ziet, hebben hier te lande een beroering verwekt, welke ook over de grenzen zal doordringen, en daarom lijkt het nuttig de juiste toedracht van zaken eens in het licht te stellen en zodoende wereldkundig te maken.

In het ochtendblad van 17 dezer kon men onder de telegrammen een Wolff-bericht lezen, waarin bekend werd gemaakt, dat de gouverneur-generaal zich verplicht had gezien het bestuur van het B. R. K. van zijn functies te ontheffen en deze toe te vertrouwen aan

graaf Hatzfeldt-Trachenberg. De reden van dit besluit, heette het verder, is de weigering van het bestuur om methodisch mee te werken, volgens de instructies van de gouverneur-generaal, aan werken van weldadigheid, welke een dringend karakter droegen.

Dit zeer korte bericht liet plaats open voor vele vraagtekens; en, wonderlijk genoeg, bleek Wolff het hem ambtelijk verstrekte communiqué niet volledig te hebben overgeseind, althans bevatten maandag de Brusselse ochtendbladen dit ambtelijk bericht, waarvan de aanhef boven werd opgegeven, met een vervolg, dat ik hier vertaald weer zal geven. Iedereen, gaat het communiqué namelijk voort, die een oprecht medegevoel heeft voor ongelukkigen, moet begrijpen, dat in de tegenwoordige omstandigheden het R. K. zich niet uitsluitend moet bezig houden met gewonden, oorlogsinvaliden en enkele andere werken van min of meer beperkt arbeidsveld. Het R. K., dat in oorlogstijd het middelpunt der weldadigheid in het gehele land is, heeft het als zijn plicht te beschouwen hulp te verlenen bij het lenigen van alle noden, waaronder het ganse volk tengevolge van de oorlog lijdt. De gouverneur-generaal wenste dit doel te bereiken volgens een methodisch uitgewerkt plan en had verschillende deskundige personen opgedragen ten bate van het Belgische land gebruik te maken van de praktische resultaten, bereikt door de internationale conferenties van het R. K., en wel in het bijzonder van die van Wenen, Sint Petersburg en Londen. De nieuwe centrale leiding van het R. K. zal haar krachten inspannen om, in samenwerking met de provinciale weldadigheidsorganisaties, dit edele denkbeeld te verwezenlijken.

Zoals men ziet, leerde het volledige communiqué ons al evenmin wat er eigenlijk de juiste reden van geweest was, dat tegenover het B. R. K. een zo scherpe maatregel was genomen en het leek mij

volstrekt noodzakelijk deze zaak tot klaarheid te brengen. Zie hier wat ik in Rode Kruiskringen omtrent de ware toedracht van het gebeurde vernam.

Het B. R. K. is opgericht door een Belgische wet van 1892, waarbij de statuten werden goedgekeurd. Art. 1 van deze statuten, dat het doel der vereniging omschrijft, behelst o.m. de bepaling, dat in oorlogstijd het R. K. zijn hulp heeft te verlenen aan de militaire gezondheidsdienst en moet meewerken aan de hulpverschaffing aan alle slachtoffers van de oorlog. Bovendien geeft een nader koninklijk besluit van 22 januari 1892 in art. 14 als een der gevallen, waarin de bewilliging op de statuten kan worden ingetrokken, aan, het geval dat de vereniging haar geldmiddelen gebruikt tot een aan haar werkzaamheden vreemd doel, of in strijd met het doel der vereniging.

Nu is de gouverneur-generaal begonnen met vast te stellen, dat België in vrede-toestand was en art. 1 der statuten van het R. K. dus niet toepasselijk was. Hieruit vloeide dan voort, dat de geldmiddelen van het R. K. gebruikt konden worden tot niet-militaire doeleinden en een keizerlijk gedelegeerde bij het bestuur van het B. R. K. was benoemd met bijzondere opdracht om op het geldelijk beheer toezicht te houden; deze gedelegeerde was graaf von Hatzfeldt-Trachenberg.

De gouverneur-generaal gelastte daarop het R. K. zich aan het hoofd te stellen van de bestrijding der tuberculose. Het bestuur merkte op, dat zijn statuten zich daartegen verzetten en dat bovendien de Ligue belge contre la tuberculose sedert lang de nodige maatregelen daartegen had genomen. Vervolgens beval de gouverneur-generaal het R. K. zich bezig te houden met de weldadigheid en het onderdak brengen van de behoeftigen in het

gehele land, waarop het bestuur uiteenzette, dat de openbare weldadigheid in België uitsluitend tot het domein behoorde van de burelen van weldadigheid en de besturen der gasthuizen, die hun bijzondere geldmiddelen daartoe hadden en waarvan het beheer bovendien een ingewikkelde administratie vereist, voor welke het R. K. noch volgens haar statuten noch op andere wijze bevoegdheid bezit.

Tenslotte stelde de gouverneur-generaal de eis, dat het B. R. K. zich zou bemoeien met het werk der publieke vrouwen en der syfilislijders, dat de gouverneur-generaal bezig was te stichten. Nogmaals meende het bestuur, dat dit werk niet strookte met zijn statuten, en weigerde.

Daarop riep de gouverneur-generaal het bestuur bij zich en gaf het tien minuten bedenktime om met ja of neen te antwoorden op de vraag, of het bereid was ten minste zijn beschermheerschap te verlenen aan de werken van sociale gezondheid, die de Duitse overheid van plan was in België in het leven te roepen. Het bestuur antwoordde met neen en werd nu terstond ontbonden door een besluit van de gouverneur-generaal. De kas van het R. K. werd op 14 april bij de Société Générale in beslag genomen, terwijl terzelfder tijd voorlezing werd gedaan van het besluit, waarbij het B. R. K. ontbonden werd verklaard.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Te Gent wordt het volgende aangeplakt:

Het uitstellen van voorstellingen, portretten, briefkaarten, enz. der koninklijke familie van België, alsook het verkopen van dergelijke voorstellingen in winkels of op straat, is in het etappengebied verboden. Overtredingen worden gestraft met boete van 300 mark

of gevangenis, eventueel ook met beide straffen, voor zover geen zwaardere straf moet worden toegepast. En verder: wie drukwerken, geschriften of afbeeldingen, beledigend voor de Duitsers, vervaardigt of helpt vervaardigen, koopt, bezit, verkoopt of op andere wijze verspreidt, wordt gestraft met gevangenis of een boete, welke tot 5000 mark kan gaan, tenzij een zwaardere straf wordt opgelegd. Dezelfde straffen bedreigen hem, die opzettelijk of zonder voorbedachten rade, onjuist oorlogsnieuws verspreidt.

Reeds begin februari was het uitstellen van portretten der Koninklijke familie, zowel binnen als buiten de winkels, te Gent verboden.

Het leven te Brussel (Karel Van de Woestijne).

April.

Er is een soort mensen, waar intellectuelen hun geringschattende neus voor plegen op te halen, en die ik, uit al de armzalige diepte van mijn gebrek aan praktische zin, haast bewonder: dezen die, waar hun iets tegen slaat, onmiddellijk iets anders bij de hand hebben waarmee zij het proberen; en zo voort tot het geluk ze tegenlacht; geen grote vechters - ik geef het toe - van het leven, want niet geleid door een groot ideaal; veel meer meelopers, die ge zelfs schuimers kunt noemen, zo gij daar lust toe gevoelt; maar die, terwijl de anderen met hun hoofd in de wolken lopen, meer profijtelijk met hun ogen op de aarde aan het zoeken zijn, en er steeds iets vinden dat eetbaar is, zij het soms van geen allereerste hoedanigheid, en al moeten zij er zich heel dikwijls nutteloos om bukken. De gaven van zulke lieden zijn geduld en volharding, zijn een levenstaaiheid en een levenswil vooral die men doorgaans niet genoeg waardeert, omdat men te veel let op de middelen, die deze

drang, deze eis van leven soms ter voldoening gebruiken. Alsof in praktische logica niet steeds geldt als een brutale noodzakelijkheid, het “la fin justifie les moyens”, - en vooral: “la faim” ...

Zulke mensen, die niet te fier zijn om paraplu te verkopen als de nobele boekhandel niet meer gaat, en, komt de paraplu in zijn winstgevende zending te falen, het “primum vivere” tot een overtuigend, tot een eerbiedwekkend axioma zelfs voor de meest verstokte filosoof weten te maken door het heldhaftig uit venten gaan met schol of rottende sinaasappelen: zulke mensen hebben, op een weliswaar hoger beschouwingsvlak, hun evenwaarde, ik ging zeggen hun evenknie, gevonden in lichamen, waar men ze anders niet zou gaan zoeken, en door de band ook niet vindt.

Inderdaad, er heersen (en aldus kom ik eigenlijk op mijn verhaal), er heersen in sommige beschaafde sferen, en niet het minst in deze, aan wie het bestuur van steden en gemeenten is toevertrouwd, sommige vooroordelen, die hen - de sferen - verleiden, al te licht en al te lichtzinnig, tot het neusophalend gebaar van intellectuelen voor de moed van deurwaarders, die handel zijn gaan drijven in zachte zeep (tussen haakjes een duur geworden, en daardoor zeer winstgevende waar). Nota bene: hierin zijn bedoelde bestuurlijke sferen in zeer waardeerbare tegenspraak met zichzelf; wat zij als vanzelfsprekend, als de meest onomstootbare kolommen van gemeentelijk beheer beschouwen, klagen zij als individu door hun persoonlijke gedragingen aan. Onbewust zijn zij de allegorische Samson's van de eigene symbolische tempelzuilen. De eenling spreekt zichzelf tegen, zodra hij zich een deel gevoelt van het administratief geheel. Het maatschappelijk wezen bukt gedwee, nee, onbewust, onder vooruitzettingen, die de enkeling, zo niet met afschuw, dan toch zonder de minste wroeging verwerpt. En als ik u zeg ...

Neen, ik zeg het u niet: het gaat hier niet om bespiegelingen van morele en ethische aard, en zelfs niet van zuiver esthetische aard, zoals blijken zou uit verdere ontwikkeling van deze beschouwingen, en per slot van rekening aan het slot van dit verhaaltje toch blijken zal. Laat ik u intussen een kleine anekdote vertellen, die zich als inleiding ertoe zo goed als opdringt, althans voor mij een zeer gemakkelijk middel is om u de betekenis te doen vatten - zij is wel niet heel groot, die betekenis, maar toch heel merkwaardig - van het feit, dat ik u hier heb te vertellen.

Vijftien, zestien jaar geleden - hoe vliegt de tijd! - woonde een groot Vlaams beeldhouwer op een klein Vlaams dorp. Onnodig ze u te noemen: gij hebt al geraden dat de beeldhouwer George Minne, en het dorp Sint Martens Latem aan de Leie is, dat toen nog niet ontheiligd en ontveiligd was geworden door nogal burgerlijke artiesten en nogal artistieke burgers. Minne woonde er toen in een villa met een grote tuin, en voor de stoep van de villa lag een grasveld van wel vijfhonderd vierkante meter uitgestrektheid. Wij waren toen een viertal vrienden, die iedere dag voor dat grasveld gingen zitten; en wij vonden het, evenals de eigenaar, een mooi grasveld. Toen echter het volgend jaar, bij het vernieuwen na het seizoen, Minne eraan dacht dat hij weer maanden lang datzelfde gras onder zijn ogen ging krijgen, datzelfde wel mooie - werkelijk zo mooie? - gras, dat echter niet het minste nut aanbood dan eventuele bespiegelingen over de morele waarde van de uniformiteit, met het oog op het berusten in ons lot, toen besloot hij, het mooie grasveld om te laten delven en er aardappels te laten planten, aardappels, die bloemen dragen, hetgeen gras niet doet, en naderhand voedzame knollen opleveren, wat voor talrijke huisgezinnen praktisch profijt oplevert. Aldus dan geschiedde: er werd gedolven, en wel door Jefke Schouwbroek en zijn zoon Mielke, niet minder dan twee steken diep, omdat het onkruid niet zou

doorschieten (ik geef deze bijzonderheden om u te tonen dat de geschiedenis werkelijk gebeurd is).

Kwam meneer de burgemeester voorbij met zijn manke hond.

‘Ha, ge zijt gelijk uw grasveld aan 't omdelven, meneer Minne?’, sprak hij.

‘Gelijk gij ziet, meneer de burgemeester!’ zei de beeldhouwer.

‘Ha, ge gaat zeker nieuw gras zaaien, van dat Engelse?’ wedervoer de burgemeester, zaakkundig.

‘Neen, meneer de burgemeester’, antwoordde Minne. ‘ik ga er pataters poten.’

‘Gaat ge er pataters poten?’ schrok de burgemeester. En als hij zag, dat het ons allen, die er omheen stonden, ernst was, en dat dit grasveld nu werkelijk zinkgroen aardappelloof ging vertonen, toen droop hij af, kopschuddend: die beeldhouwer wist werkelijk niet hoe het hoorde.

Wel te verstaan, de burgemeester woonde op een boerderij, waar geen grasplein van een millimeter groot te bespeuren was, en daarentegen de aardappelteelt op grote voet tierde. Maar dat was het juist: wat niet past op een boerderij is onontbeerlijk bij een herenhuis, en omgekeerd trouwens. Zodat George Minne een grof vergrijp pleegde niet alleen tegen het begrip villa, maar tevens tegen het concept boerderij, - waarbij overwegingen als lelijkheid van gras en voedingswaarde van aardappelen van zeer ondergeschikt belang, en daarenboven onwelvoeglijk waren...

Die burgemeester, die een dorpsburgemeester was en verder niet van speculatieve wetenschappen hield, had nimmer een boek over

stadsesthetiek of stedenbouw gelezen. Vanwege zijn functie echter, die vermoedelijk een bijzondere wijding aangeeft, dacht hij onbewust in overeenstemming met alle gemeentebesturen die achten, dat het stedelijke op zich landbouwwaardigheid met afschuw van de hand wijst. Zodat men ook in de squares van Brussel alles, behalve snijbonen en bloemkool vindt, en men langs de boulevards nog liever hopeloos magere ahornen plant, dan vette appelaren. Niet dat de heren raadsleden niet een appeltje lusten (vooral tegen de dorst), en verzaakt hebben aan alle vegetarische voedsel. Ik kan integendeel op goede gronden bevestigen, dat velen er midden in de stad, maar achter muren die ze verbergen, tuinen vol schorseneren en aalbessen op na houden. Daarom durfde ik dan ook hierboven de dubbelzinnigheid aanklagen, die zij ten toon spreiden en als particulieren, en als administrateurs.

Maar daar komt nu verandering in, want - nood dwingt. De volksvoeding, waar de gemeente een goed deel in te betalen heeft, kost enorm veel, en iedere dag wat meer. Op Amerika zal men niet in der eeuwigheid mogen rekenen. Er kunnen misschien nog andere factoren zijn die de voorraden komen beperken. Op nog veel geld inzamelen moet men niet meer rekenen: de burgerij wil niet meer geven - in veel gevallen omdat zij niet meer kan. En ziedaar waarom de vroedschap van de Brusselse voorsteden het besluit heeft genomen, het voorbeeld te volgen van een bekend ingenieur der hoofdstad, die dikwijls door grote en stoute werken de aandacht op zich gevestigd heeft en thans, waar alles in zijn vak stilligt, zich niet verlaagd acht omdat hij de advertentieagentuur voor sommige dagbladen op zich heeft genomen. Bedoelde gemeentebesturen hebben al hun begrippen over stedenschoon en administratieve waardigheid afgelegd. Niet alleen hebben zij braakliggende gronden ter beschikking van arme lieden gesteld, die ze thans bebouwen gaan, zodat wij erwtenpeulen zullen zien plukken

middenin de meest aristocratische straten; maar ook de open tuinen worden ten behoeve van de volksvoeding aan intensieve cultuur onderworpen. En...

Ik zit dit te schrijven voor een open raam. Dat raam geeft uitzicht op een square, een zeer aanzienlijke square: midden wat jonge acacia's, wat opgeschoten slungelige Italiaanse populieren, wat dikbottige loten van kastanjelaars en dan de foefeling van allerlei heesters en laag gewas, daalt een hectaren groot grasveld naar een vijvertje, dat de vorm heeft van een nier (waarom, waarom?). Welnu, sedert acht dagen werken daar een kleine honderd werklieden. Zij spitten en zij delven. Zij verdelen de grond in beddekens. Over een maand of zo zal ik er in rechte lijnen het sappige groen der erwten zien piepen. Harder zal er het gebosselde groen zijn der uienpijpjes. Ik zie de wilde strengeling der spinazie al tieren. En er zullen aardappelen zijn, aardappelen, in plaats van het domme, eentonige gras.

Want ik hou nu eenmaal niet van gras.

Weliswaar hou ik ook niet van aardappelen...

De Tijd verneemt over een rede van de bisschop van Namen:

Op de eerste paasdag heeft Z. D. H. Mgr. Heylen onder de pontificale mis in de stampvolle kathedraal van Namen hulde gebracht aan Z. H. Paus Benedictus XV, die door de vijanden der kerk wordt voorgesteld als heulende met de overweldigers van België, maar die aan België de hartelijkste bewijzen van vaderlijke genegenheid heeft gegeven en wiens vredelievendheid niets liever wenst, dan deze oorlog te beëindigen, in plaats van hem aan te stoken.

Ook maakte mgr. Heylen gewag van lasterlijke geruchten, welke omtrent de pauselijke nuntius in omloop waren en die in de Tijd reeds herhaaldelijk zijn tegengesproken, maar in sommige kringen van België nog voortduren. Z. D. H. prees openlijk de correcte en tactvolle houding van Z. Exc. mgr. Tarci Porcelli, die zich vooral in deze moeilijke tijden grote verdiensten jegens België en de katholieke zaak heeft verworven.

Voorts bracht mgr. Heylen dank aan het edelmoedige Nederland, waar zoveel Belgische uitwijkelingen een gastvrij verblijf vonden in afwachting van rustiger dagen. Nooit zou België deze edelmoedigheid van de dierbare zustersnatie voldoende kunnen waarderen.

Mgr. sloot met dezelfde gevoelens van dankbaarheid uit te drukken aan Amerika, dat door de invoer van granen en levensmiddelen op grote schaal de Belgische bevolking tegen verhongering heeft bewaard en recht heeft op een duurzame erkentelijkheid van Belgenland.

27 april 1915

Het leven te Brussel (Karel Van de Woestijne).

April.

Het is vandaag de tweehonderd vijftigste dag van de oorlog. Aan dit niet gering en goed afgerond getal, dat gemakkelijk te onthouden is, heb ik gedacht dat het misschien niet ongepast was en zeker wel goorloofd, zo niet enige beschouwingen, dan toch een vraag vast te knopen. Een vraag die trouwens een gewetensonderzoek is, en dus wel enige psychologische betekenis krijgt, al zeg ik het zelf, en daardoor verdient uw aandacht te vestigen.

Die vraag is: hoe gedraagt zich de Brusselaar op deze tweehonderd vijftigste dag? Nader omschreven: is, na tweehonderd vijftig dagen, de Brusselaar aangepast op de toestand, die door de oorlog werd geschapen?

Voor velen is Brussel een plezierstad; voor allen - ook voor wie niet leven voor hun plezier - is het een plezierige stad. Een weeldestad trouwens, waar doorgaans niet veel en niet hard hoeft gewerkt om door het leven te komen, en waar voor dat luttele werk ruimschoots ontspanning geboden wordt. Dat heeft van de Brusselaar een luchthartig mens gemaakt, die daardoor voor een lichtzinnig mens wordt versleten. Lichtzinnig is hij nochtans niet. Al gaat zijn oordeel niet diep, het is meestal juist; haalt hij het in het redeneren niet bij Hegel, hij bezit gezond verstand genoeg om, bij ruim eclecticisme, zich zelden te vergissen. Die schijnbare lichtzinnigheid heeft haar oorsprong in een gemakkelijk leven; de gewoonte van gemakkelijk te leven stelt natuurlijk eisen die, waar zij niet kunnen worden voldaan, langs logische weg tot verzet of althans tot balorigheid zouden kunnen verleiden.

Dit is nu, het dient opgemerkt, in al de tijd van de Duitse bezetting, en na de eerste dagen van opwinding en verslagenheid, in Brussel het geval niet geweest. Geen enkel ogenblik heeft de Brusselaar enige verandering in zijn humeur getoond. Die onverstoorde gemoedsgelijkheid, die wij, na de verrassing van 20 Augustus jongstleden, nu wel voor onverstoorbaar mogen houden, heeft trouwens eveneens haar oorsprong in het gemakkelijke leven dat men te Brussel geniet.

Ik heb hier geenszins de tegemoetkomingen op het oog, die het eigenlijke volk ondervindt. Soep- en klerenuitdelingen, gemeentelijke magazijnen waar men alle waren tegen inkooprijks

krijgen kan en verder de private liefdadigheid hebben heel zeker veel armoede gelenigd en aldus misnoegdheid voorkomen. Heel erkentelijk stemt dit echter het Brusselse volk niet: het is alles behalve communistisch aangelegd; ongewoon als het is, in grote gemeenschap te werken, bezit het weinig gemeenschapsgeest; en gewoon als het is, meestal over betrekkelijk veel geld te beschikken, leeft en teert het gaarne naar eigen, individuele zin. En nu heeft het wel geen honger, maar het heeft ook geen geld, en van dit laatste vooral hangt de goede of kwade luim van het Brusselse volk af, - of zou er van afhangen, indien aan die luim werkelijk iets te veranderen was in goede of kwade richting. En dat blijkt niet goed mogelijk: zelfs het gebrek aan geld heeft niets afgenomen van de, trouwens geheel onschuldige, en meestal goedaardige hekelzucht die het kenmerk is van de Brusselse geest, de onverwoestbare "zwans" die de vreemdeling aanvankelijk moet bevreedmen en misschien kregel maakt, maar waar hij altijd eindigt met er zich bij neer te leggen, en die hij zelfs goedsmoeds ondergaat, omdat elke geestelijke onafhankelijkheid imponeert, zelfs waar zij geen instemming kan vinden.

Het is trouwens niet onder het mindere, het eigenlijke volk dat men gistende misnoegdheid, te wrokkiger naar zij zich volkomen onmachtig weet, zou moeten zoeken: veel meer onder de geringe middenstand, die men het intellectuele proletariaat heeft genoemd, een benaming die een dubbele vergissing is, omdat deze lieden niet tot één, maar tot alle rangen der maatschappij behoren en dus niet onder te brengen zijn in één enkele maatschappelijke indeling, die gaat onder één enkele geest; en verder omdat het intellectuele aan hen ofwel oppervlakkig en vervalst door slechte vulgarisatie, ofwel te niet gedaan en weer vervalst door ongebruik en verbitterde nutteloosheid is. Onder deze lieden, waarvan de meesten zich verongelijkt achten, en waaronder velen thans de

zwartste armoede lijden, daar niemand ze helpt bij gebrek aan officiële en openbare redenen (want de filantropie wil niet onredelijk worden geacht, en caritas als sociale factor hangt nu eenmaal van een goed zichtbare ratio af), en ook wel omdat men niet durft, omdat men vreest ze te krenken, - onder deze lieden is het, dat men eerder ontevredenheid zou te zoeken hebben. Ontevredenheid die zich, bij deze zwakken, vooralsnog niet heeft voorgedaan, waaraan althans geen lucht is gegeven, en die, zo zij bestaat, onder doet voor gedweë lijdzzaamheid en, bij deze werklozen, voor een onbegrensde verveling.

Ik zegde dat, ook in de tegenwoordige omstandigheden, en na 250 dagen oorlog, de gebleken onverstoobarheid van het Brusselse volksgemoed haar oorsprong kan hebben in het gemakkelijke leven dat men, in gewone tijd, te Brussel geniet. Dit lijkt wel enigszins paradoxaal, juist omdat het ongewone van de tijd ons van veel gemak beroofd heeft, en wij dientengevolge te beter moeten gevoelen wat wij ontberen; hetgeen niet gaat zonder onbehaaglijkheid.

Merk echter op, dat wij op een of andere indruk, op een of ander voorval niet reageren met onze rede: zij ontmoeten eerst ons gemoed, dat zelden logisch en consequent is. Dat gemoed nu is voorbereid, is gekneed door allerlei impressies en stemmingen, door allerlei ondervindingen en gewoonten, wordt bestuurd of laat zich althans verleiden door een zekere gemakzucht en door aangekweekte neigingen, die er een grond van bestendigheid, van onveranderlijkheid, iets als weerzin voor verandering, iets behoudsgezind aan geven, die, vooral bij langdurige wijzigingen in voelen en handelen, zelfs de levenskrachtigste gemoedsbodem tot aanpassing nopen. - De Brusselse volksaard nu, die 't gemakkelijke leven van vroeger optimistisch en gul, goedgeefs en goedlachs heeft

gemaakt, kon van de ene dag op de andere zo maar niet zwartgallig en bitter, nijdig en bits gaan worden. Zelfs waar de gebeurtenissen tot opstand zouden hebben aangezet, zou de gemoedsgrond gewerkt hebben als rem, of althans als teugel. Voeg daarbij - dat het vandaag de tweehonderd vijftigste dag is (hetgeen gij nu al zult beginnen weten), en dat de tijd de gemakzucht van ons gemoed niet nalaat in de hand te werken, als ik mij aldus uitdrukken durf.

Als ik dus zeg, dat het Brusselse volk - van bankier tot baliekluiver - zich op de toestanden heeft aangepast, dan moet ge daaruit begrijpen, niet dat het er zich bij neergelegd heeft, maar dat het zijn gelukkige karaktereigenschappen heeft weten te bewaren, en ze met goed gevolg bij de omstandigheden aanwendt.

Onder die eigenschappen noemde ik: praktisch verstand. Dit is weer bij velen gebleken. Niet alleen is de verkoop op straat van allerlei eetwaren, en zelfs van boeken, vertienvoudigd en worden er twintigmaal meer kranten dan vroeger verkocht, maar talrijke kleine burgers, die zonder bezigheid vielen, gingen allerlei handel drijven, wisten plaatsjes te ontdekken, schaamden zich niet een stiel uit te gaan oefenen voor dewelke zij zich anders nooit bevoegd hadden geacht. Op deze wijze kon wat geld verdiend: het beste middel tegen verbittering.

Waarbij komt, dat het ons alles behalve aan ontspanning ontbreekt. Hierin is ons leven zo goed als ongewijzigd. De Duitsers waren geen maand in Brussel, of een aantal cinema's openden weer hun deuren. Een nieuwe Vlaamse volksschouwburg werd gesticht; een gedeelte van het personeel van de officiële Vlaamse schouwburg ging kort daarop het gewone toneel bespelen, zodat de toneelliteratuur in onze moedertaal nooit meer luister kende. Er is nu ook een Franse schouwburg gekomen. Verder worden in alle

stadswijken revues opgevoerd, die titels voeren als “Uw sm... toe!”
een voorsmaak van het genot dat men er bij beleven kan ...

Dit alles heeft aan Brussel veel van zijn vorig uitzicht teruggegeven.
De Brusselaar, die trouwens onder de bezetting aan den lijve niet te
lijden had, beantwoordt het met de uiting van zijn vorig, neen: zijn
bestendig goed humeur. Sommigen maakt het misschien kregelig.
Ieder echter geeft toe, dat het beter zo is dan anders.

Antwerpse kiekjes.

Folklore

Antwerpen, 23 april.

Kinderen dansen in de ronde, en ik luister naar wat ze zingen, onder
het touwtje springen.

In Antwerpen is het slechte tijd,
Wij moesten leven van het comiteit.
Zijn er geen eens niet meer
Dan moeten wij naar Holland weer,
Willen z'ons dan in Holland niet,
Dan zullen wij sterven van verdriet.
Wij willen in het vrije Holland zijn
Waar dat er niemand van ons verkwijnt

Sterven van verdriet, en tevens zingend dansen, dat tekent heel de
Vlaming!

Dat brengt me andere liedjes te binnen, die ik op straat vernam.

Het was in het begin van februari, een voorbarige lentedag. Een
Scheldestad, waar geen van de oude gewende geruchten – het

geloel der schepen op de stroom boven alles uit – weergalmen; een Antwerpen zonder fanfares, zonder klokkengelui, zonder beiaardgerinkel; een provinciaal peinzend Antwerpen, waar doorheen, in het grauwe pak, af en toe een vreemd krijgsman, als verweesd, ronddoolt (ze schijnen soms zo eenzaam, of de atmosfeer zwaar op hen weegt).

In dat Antwerpen, waar wij berustend wachten naar de komende dagen, ging opeens een oude vergeten toon op: in de stille smalle straat steeg een romance op, gekweeld door een tenorisende liedjeszanger, overgevoelig en banaal, en o zo roerend. Want muziek nu, in deze uren van dagelijkse tragiek, is iets dat u onmiddellijk in de ziel grijpt. Muziek nu is een weelde van troost, en daar zijn treurige balladen, die nu menigeen zouden opwekken die neergezegen is. Ons edel, ons prachtig, ons dierbaar Vlaamse volk, ons onuitroeibare volk ... het kan nog zingen.

Een vogel zingt zowel van armoede als van weelde, zegt een spreekwoord. Als ons volk niet zingt uit geestdrift, uit heldhaftige blijdschap, als het niet zingt uit vervoering en trots, omdat het zijn eigen grootheid enkele ogenblikken bewust is – en dan is het “De Vlaamse Leeuw” die zich niet laat temmen – dan zingt het, op een slepende, klagende wijs, en naar de zanger die op het middaguur langs de straten zeurt en voort treedt stap aan stap, komen de mensen luisteren, als kinderen naar een troostend wiegeliedje. Aan alle deuren verschijnen de huismoedertjes, de ramen gaan open, en een knaap of een meisje wordt buiten gestuurd met een stuiver om het triestig schone liedje te kopen.

En de man zingt:

Luistert vrienden in den ronde

Naar 't lijden van een kind
Zijn vader niet meer gevonde
In den oorlog die hij dient
Hij moest ook opgaan, 't kind sprak vol getraan
Zou vader niet meer terug komen
Voor St. Niklaasdag, waar ik naar tracht
Wordt mij dat ook afgenomen.

Het tweede couplet, minder kramakkelachtig:

Die moeder viel aan 't wenen
't Is nu geen St. Niklaas,
Wij hebben nog blote stenen
Op de schouw een stuk vaas.
Ach kind slaap gerust, met een goede lust,
Want ge doet uw moeder toch lijden,
Als vader weer komt, van den oorlog gezond,
Dan mogen wij ons wel verblijden.

Zo zijn er nog vier, die ik u zeker niet ga overschrijven. Als ge de tenoriserende liedjeszanger soms ontmoet, koop hem voor een stuiver een lamentebel liedje af: hij heeft met zijn zingen toch menig Vlaams moedertje getroost.

Een andere dag – het was toen winterweer: het sneeuwde, het regende en hagelde al door elkaar – heb ik een dichter ontmoet. Geen kleinigheid zult ge zeggen. In deze tijd, zomin als in vreedstijd, hebt ge dat zo maar voor het grijpen: een dichter! En wel de innigste, de echtste, die ik in lange tijd te pakken kreeg. Gij kent hem niet en zult hem nooit persoonlijk kennen. Toch bestaat hij, en in zijn trouwe ogen, in heel zijn tronie heb ik gelezen dat het uit zijn ziel kwam: hij heet Het Volk. Die miserabele zondag heb ik een

gedicht, een lied gehoord, dat, gezongen door de maker, werkelijk was; een volks-lied. Zo heb ik meteen begrepen, hoe onze nationale liederenschat is ontstaan, waaronder parels als: Van twee koningskinderen, 't Daghet in den Oosten en uit latere tijd de olijke Pierlala.

Zij waren, met zijn tweehonderd, uit Duitsland teruggekeerd, eenvoudige lieden van te lande, jonge en oude, kloeke en slappe, die op een late augustusdag door de vreemde soldeniers opgepakt en, op hoger bevel, naar een ver gewest, ver van hun dorpje, gevankelijk weggevoerd werden.

Na vijf maanden mochten de sukkelaars, burgers op wie men geen kwaad had bevonden, naar het vaderland terug. Ik heb de verdwaalde schapen, die de droevige stal weer terug zouden vinden, bezocht in de gastvrije lokaliteiten, waar de zorg van onze stadsvaderen ze had ondergebracht, dadelijk bij hun aankomst op zaterdagnacht. Ze hadden drie nachten lang gereisd en kwamen toe verkleumd en verhongerd van de lange tocht. Ik heb met hen gesproken, met de arme jongens die zolang de zoete vrijheid hadden gemist; vier en twintig uren vrijheid, een liefderijke verzorging door landgenoten, waren voldoende geweest om ze "te laten bekomen".

Waarlijk, enige uitzonderingen niet te na gesproken, het harde lot had hen niet zo erg gehinderd, laat staan geknakt. Vijf weken hadden ze onder open lucht doorgebracht, daarna onder tenten. In het begin was de behandeling streng geweest, daarna verdraaglijk. Maar wie verdraagt het gemis der vrijheid zonder diep verdriet? Het verdriet om de vrijheid, om het weten hoe hun huisgenoten in het vaderland, of die gevlucht waren naar het edelmoedige Holland het stelden, was groter dan hun zorg voor de maag. De voeding was, nu

ja, er naar geweest. Een “krijgsgevangene” rekt niet op welvoorzene tafels. Het was brood van aardappelmeel en maïs, soep, slappe kost, waar onze stevige buitenjongens met de bekende appetijt het maar amper mee konden stellen. Ze hadden natuurlijk aan gewicht niet gewonnen; maar, eerlijk gezegd, ze vielen me nog mee. Erger was de zedelijke smart: op hun rug droegen zij met witte letters het merk der gevangenschap geschilderd. Toch voelden zij zich inwendig vrij genoeg om, onder elkaar in het kamp, de vaderlandse liederen in koor te zingen: en ... menige Vlaamse Leeuw hief er de klauw en bleek alweer ontembaar! Soms kwamen er ook Franse krijgsgevangenen – alliés – voorbij in bewaakte groepen: en toen werd zowaar de Marseillaise “gefloten”, daar men ze niet mocht “zingen” ...

Maar nu was de miserie vergeten, en kon men, met geruster gemoed, de komende dagen tegemoet zien. Want uit hun benarde gemoed was de hoop nog niet verdwenen. “Hun volk” gingen ze morgen weerzien, en dat vervulde hun harten met blijdschap. Een oude van 65 jaar zat er ook bij. Hem ook had men met de hoop meegenomen, en zielig zat hij, die niet vele jaren meer van de geleden ellende zou vertellen. Hij ging zijn broer zoeken, die met de schapen uit was, toen hadden ze hem gepakt ...

Maar men zegde me, dat één onder hen een liedje had gedicht ... Ik wilde de dichter zien. En hij zong zijn ballade zelf voor, de dichter. Het was op een droevige melodie: sous les ponts de Paris, een mondgemeen deuntje, dat iedereen hier kent. En zijn opus laat ik hier volgen. Moge het u bewijzen, dat het waarheid is wat ik u schreef: ik heb een dichter ontdekt.

De oorlog tussen Duitsland en België.

I.

Wat ik u hier nu zingen gaan
Wel vrienden hoort het aan
En luistert hier met zoet akkoord
't Is vreselijk die het hoort
Een oorlog in ons Belgenland
Die komt vele harten te scheuren
Men laat vrouw en kinderen in pand
Wat zal er nog alles gebeuren.

Refrein.

Vrouw en kinderen teer
Ach was ik bij u weer
Maar ach helaas in de droevige dagen
Kan men niet anders dan wenen en klagen
Oorlog wat vreselijk woord
Men heeft als men het hoort
Duitsland het leger met zijn grote macht
Die ons tot wenen bracht.

II. Couplet.

Nu trok men naar het slagveld heen
Ja met een kloeke moed
Dagen en nachten op de been
Voor België heil en goed
Terwijl men daar vergoot ons bloed
Wat zag men daar toch gebeuren
De officieren vielen vol met moed
Wij moesten het alle betreuren.

III. Couplet.

De Duitsen zijn dan met geweld
Op ons dan losgerukt
Zij schoten en sloegen op het slagveld
Tot wij waren neergedrukt
Het bloed dat stroomde langs alle kant
Men hoorde tieren en klagen
En al die nog wat leven had
Werd dan nog voort dood geslagen.

IV. Couplet

De dag nadien was ook zo slecht,
Wij werden gevangen gezet,
Wij werden in een stal gebracht,
Rondom die Duitse wacht.
Wij leden honger gelijk een slaaf,
Al waren wij nog zo braaf.
En slechter ist met ons broers gesteld,
Duizenden zijn dood op slagveld.

II. Refrein.

Vrouwen en kinderen teer,
Gij ziet uw vaders niet meer,
Zij die daar streden als kloeke helden,
Liggen daar door op de koude slagvelden,
En wij op water en brood,
Zijn bijna van honger dood,
Hier int gevang wachten wij ook met vlijt
Naar ons liberteit

V. Couplet

De schone dag kwam eindelijk aan,
Dat wij mochten vertrekken gaan.
De vrijheid o dat woord zo schoon,
Werd eindelijk ons loon.
Wij werden naar de trein geleid,
Wij waren verheugd en verblijd,
Want vijf maanden het is zo lang,
Wij bleven daar in bedwang.

Slotrefrein.

O lang verwachte dag,
Dat ik mijn dorpje weder zag.
Nu toch is er ons lijden gedaan,
Wij mogen naar ouders en vrouwen toe gaan.
O liefste vrouw en kind,
Die ik nu weder vind,
Weg met die droefheid en wees nu verblijd.
Wij zijn in liberteit.

Ingezonden stuk

Brussel, 22 april 1915.

8 rue du Tabellion

Mijnheer de Hoofdredacteur,

Ik heb kennis genomen van het artikel, mij betreffende, in Uw geacht blad van 19 april, getiteld: "Uit België, van Franse zijde".

Ik geloof dat het onnodig is het recht om te antwoorden in te roepen, om mij te veroorloven mij te verdedigen betreffende de beschuldiging waar ik het slachtoffer van ben. Ik ben, zoals een

zeker aantal van mijn landgenoten (niet drie, zoals gezegd werd) naar een concert gegaan, uitsluitend aan klassieke muziek gewijd, door Duitse musici gegeven. Mijn enige drijfveer was goede muziek te horen, een kunst, die altijd tot mijn geliefkoosde studies behoorde.

Ik had de vaste overtuiging dat schone klassieke muziek te horen, van 6 u 30 tot 8 u 30 's avonds, een geoorloofde verstrooiing was, zeker te verkiezen boven vertoningen van revues, café-chantant, met begeleiding van Berendans, waar dagelijks een groot publiek tegenwoordig is.

Voor deze onschuldige daad heeft het bestuur van de Brusselse Universiteit mijn ontslag voorgesteld als hoogleraar van filosofie, een plaats die ik reeds 18 jaar bekleed, niettegenstaande ik de besliste verzekering gaf, dat ik geen ogenblik had voorzien, dat, door naar dat concert te gaan, men mij antivaderlandse gevoelens zou toeschrijven. Ik had trouwens mijn leedwezen over dat misverstand betuigd.

Ik hoop en vertrouw, dat Uw lezers zullen oordelen tussen de daad waarvan een leraar van de Universiteit is beschuldigd en de daad van het bestuur.

Ontvang bij deze, mijnheer de Hoofdredacteur, mijn dank voor de plaatsing van deze regels.

Hoogachtend,

G. Dwelshauvers

Hoogleraar aan de Brusselse Universiteit.

P.S. Het is mij onmogelijk te antwoorden aan de "XXe Siècle", waarvan gij het artikel aanhaalt, wegens de gebrekkige postcommunicaties.

28 april 1915

Voedsel voor België.

Londen, 27 april. In verband met de voortdurende weigering van de Duitse regering om de hongerende bewoners van België van voedsel te voorzien en het feit, dat de middelen ter beschikking van het neutrale hulpcomité niet groot genoeg zijn, is dit genoodzaakt geworden om hulp in Engeland te vragen. Tot nu toe had het zich daar van onthouden, omdat de neutrale commissieleden er bezwaar in zagen. Er is nu een nationaal Brits comité gevormd om het fonds te stijven.

De koning is eerste inschrijver met 500 pond.

De burgemeester van Antwerpen heeft in verband met de stijgende prijzen van tarwe en bloem, en in overeenstemming met het advies, uitgebracht door "The Commission for relief in Belgium, die in de onmogelijkheid verkeert nog langer graan en bloem tegen de vroegere prijzen te leveren, met ingang van maandag jl. de prijs van het wit en grauw brood van 1 kg vastgesteld op 49 centiemen.

Brood noch bloem mogen, zonder bijzondere schriftelijke vergunning, buiten de stad geleverd worden.

De handelaars die boven de gestelde prijzen verkopen, zullen gestraft worden met gevangenis van één maand tot 5 jaar en met een geldboete van 26 tot 500 frank.

Onafhankelijk van die straffen kunnen het brood en de bloem, die men bij een overtreder zou aantreffen, in beslag genomen en verbeurd verklaard worden.

In Henegouwen wordt een telling van de werklozen gehouden. Het doel is, dat de gemeenten voor de ondersteuning van de werklozen toelagen krijgen, waarvan het bedrag op grond van deze telling zal worden vastgesteld.

De gemeenten moeten zich echter verbinden, uit eigen middelen de bijdragen aan de werklozen met 10 procent te verhogen. Voorts zal deze telling dienen als basis voor de instelling van tijdelijke arbeidsbeurzen.

Het Belgisch moratorium.

Het Handelsblad van Antwerpen schrijft:

Officieuze inlichtingen van de meest gezaghebbende bron hadden de Handelskamer van Antwerpen verwittigd, dat het in het voornemen van het Duitse bestuur lag definitief het moratorium af te schaffen door tussenkomst van maatregelen, die vanaf 1 juni zouden in werking treden.

Wat de betaling der wissels aangaat, die bij het invoeren van het moratorium, 't is te zeggen op 3 augustus 1914 in omloop waren, zouden die maatregelen hierin bestaan de wissels, die vervielen in augustus, september en oktober 1914, te doen vervallen in juni, juli en augustus 1915.

Wat de bankdeposito's aangaat, deze zouden onaangeroerd blijven, tenzij ze zouden kunnen bestemd worden tot betaling van wissels.

Het bureel der Handelskamer van Antwerpen heeft nu aan de heer senator Strandes, voorzitter van het keizerlijk Duitse burgerlijk bestuur, een uitvoerig verzoeken om te verzoeken tot nader order het moratorium niet in te trekken.

Uit het verzoeken leren wij dat, toen het moratorium werd ingesteld, de Nationale Bank nagenoeg voor 1 miljard wissels in portefeuille had; dat daarvan 250 miljoen zijn betaald en er dus nog voor 750 miljoen onbetaalde wissels zijn.

De Handelskamer meent dat de personen, die deze sommen schuldig zijn hoegenaamd niet in staat zullen zijn binnen twee maanden te betalen, zoals opheffing van het moratorium noodzakelijk zou maken.

De redenen, die in het verzoeken worden aangehaald, zullen niet nalaten de aandacht der overheid in te roepen op de gevaren van de toestand, die door de intrekking van het moratorium zou geschapen worden.

29 april 1915

De in Engeland geopende inschrijving voor het hulpverschaffingsfonds voor België heeft in een dag tijds reeds ruim 60.000 pond opgeleverd. Men weet dat de koning van Engeland voor is gegaan met een gift van 500 pond. Uit Nieuw-Zuid-Wales kwam dadelijk £ 28.750, uit Victoria (uit het fonds van de burgemeester van Melbourne) £ 20.000, uit Zuid-Australië £ 7000, van het Australische gemeenbest £ 1000 enz. Zoals bekend is, zal er elke maand £ 500.000 nodig zijn, om de hongersnood in België af te wenden.

Men meldt ons uit Maastricht:

De Belgische grenzen zijn weer geopend. De spoorwegdienst van Maastricht naar Luik via Kanne, van Maastricht naar Brussel, naar Namen en naar Charleroi is weer geregeld hernomen.

30 april 1915

Verkeer met België.

Het traject Rijsbergen-Antwerpen, over Hoogstraten, van de Zuid-Nederlandse Stoomtramwegmaatschappij zal vandaag heropend worden.

Ingaande op heden is het reizigersvervoer per spoor van België via Essen weer toegestaan en loopt de aansluitende trein weer van Antwerpen naar Roosendaal, aankomst om 10 uur 's morgens.

1 mei 1915

Het leven te Brussel (Karel Van de Woestijne).

April.

“Hebben wij ons aangepast?” vroeg ik in mijn vorige brief. En ik stelde vast, dat er in het humeur van de Brusselaar geen verandering gekomen was.

Ik sprak, wel te verstaan, van de doorsnee Brusselaar, of hij nu bankier is of baliekluiver, zoals ik het zo elegant uitdrukte; van de man, die zijn onveranderde, onveranderlijke psychische inhoud dankt aan een gewone welstand, dewelke hem een, soms ergerend en steeds oppervlakkig, optimisme verzekert, maar hem ook - en dit mag niet over het hoofd gezien - een geestelijke vrijheid en een onafhankelijkheidsgevoel schenkt, die een prachtige factor van volkskracht zijn, en waar men niet dan met ontzag naar opzien kan.

Er zijn echter nog andere Brusselaars, en je had het al geraden. Het zijn de dwarsdrijvers eerst, die bedoeld levensgemak niet boven zijn waarde schatten, en geestelijke activiteit of kritische zin genoeg bezitten om er zich niet door te laten opsorpen; het zijn, daarna, de bij aanleg voorbestemde of door hun ambacht gedwongen onderzoekers naar de waarde van dat levensgemak en van zijn gevolgen, en die er aldus sceptisch en zelfs negerend voor komen te staan; er zijn eindelijk de hypergevoeligen, die gretig genieten, zelfs van smart en van ellende, en nooit de tijd hebben gehad, hun indrukken, hun gevoelens tot een onveranderlijke gemoedsbodem te laten bezinken. De eersten zijn, eenvoudig, verstandige lui, zoals onze twijfelachtige tijd ze weet te kneden; de tweeden zijn psychologen en wetenschappelijk ontwikkelden; de laatsten zijn niets anders dan artiesten (waar ik sommige intelligente vrouwen aan toevoeg), maar die, in een wereldstad als Brussel, waar ook geestelijke weelde in ere is, wel hun woordje hebben mee te spreken.

Dat is nu eenmaal het drievoudig soort mensen, waar ik het meest mee omga. O, niet dan verscholen in het nederigste hoekje; - het hoekje echter, waar men alles het beste kan gadeslaan zonder al te zeer te worden opgemerkt.

En - of ook dezen nu, zij het zelfs maar in schijn, na deze tweehonderd vijftig dagen aangepast kunnen worden geacht?

Ik denk aan het heden alleen, hoe weer voor mij komt spoken het afschuwelijke visioen der eerste dagen, en de lome neerslachtigheid die er op volgde, waardoor, nu en dan, de zenuwshock trilde, die de minste gebeurtenis teweeg bracht. Ik overdrijf geenszins, als ik zeg dat zo goed als al mijn vrienden er ineens tien jaar ouder gingen uitzien, zoals gebeurt bij het verlies

van een geliefd wezen. Maar, zoals ik zei: ik wil alleen aan deze tweehonderd vijftigste dag denken, en wijs daarbij zelfs de veiligheidskleppen en remtoestellen af, die mensen als hier bedoeld, veel meer en veel beter geschikt en samengesteld als bij oppervlakkige mensen, bezitten aan hun ironie en aan hun sarcasme, evengoed trouwens als aan hun gewoonte van introspectie en geestelijke kuisheid, en niet het minst aan de ontheffende kracht van hun fantasie en het zuiverend vermogen van hun lach: alle factoren die bij het herstellen van moreel evenwicht van het grootste nut zijn.

Mijn vrienden hebben bewezen, ze in de mate te bezitten, die van hen kon worden verwacht. Is daarom bewust evenwicht hersteld? Hebben zij, in andere woorden, de innerlijke vrede veroverd, in afwachting van de andere?...

Ik had onlangs een gesprek met één van hen, en die zegde me, onder meer:

“De omstandigheden, heel de tijd die de omstandigheden tot een synthese hebben samengevat, hebben mij van alle weelde, van alle vroeger geliefkoosd gemak wars en afkerig gemaakt. Zie: ik spreek met mijn huisgenoten en vrienden, en dat heeft natuurlijk niets met literatuur te maken; ik schrijf brieven, ik teken wel eens een inval op, en ook dat is geen literatuur of bedoelt niet, het te zijn. Maar ik luister naar mijn woorden of herlees wat ik geschreven heb. En dan zie ik, dat ik mij zo goed als altijd te buiten ben gegaan aan beelden, aan beeldspraak. - Ik overdrijf misschien: maar mijn gevoel van dit ogenblik, een soms beklemmend gevoel, is, dat wij zelfs met de weelde van geest en het hart, dat wij zelfs met beelden zuinig moeten zijn. Niet uit teken van rouw: ik oordeel dat het de tijd niet is van rouwen; maar uit een noodzakelijkheid van stijfheid, uit de

eis dat wij onszelf niet meer mogen begoochelen. Want men is meestal steeds door zichzelf bedot.”

Deze uitspraak is van een misschien al te gevoelig mens. Zij is echter symptomatisch, in haar hyperbolische expressie, voor een feit dat niet kan geloofwaardig worden: de lieden, waar ik het hier over heb, zijn rijker geworden aan een intellectuele “pudeur”, aan een algemene morele strengheid, die hun iets als afkeer inboezemt voor hetgeen hun het hoogste genot was. En zij, die in hun levensgemak heel wat hogere genietingen mochten smaken dan de... andere Brusselaar, of hij nu bankier is of baliekluisver, zij hebben, niet willekeurig maar gedwongen als door een hoger gebod, zoo goed als afgezien, voorlopig althans, van hetgeen de echte grondslag van hun leven was. Zodat zij thans dobberen, als wrakken, op pijnlijke ongewisheid, - wat men nu juist geen aanpassing kan noemen.

Bij duur van tijd hebben, weliswaar, de schilder tenslotte het penseel, de beeldhouwer de boetseerstok weer ter hand genomen. De professor, al blijft de hogeschool gesloten, is tot zijn boeken teruggekeerd. En de letterkundige maakt misschien wel weer verzen, schrijft allicht weer proza, het voorbeeld volgend van Stijn Streuvels, die - het zijn zijn eigen woorden - nu eenmaal niet van oorlogsromantiek houdt maar het gezonde voedsel der realiteit, door wie het hem ook geboden wordt, verkiest boven idealistische sentimentaliteit, en nooit ofte nimmer, door wat het ook weze, zich heeft laten afleiden van het “Nulla dies sine linea”, - “linea” die hij, in zijn dagboek tot de zichzelf opgelegde dagelijkse “pagina” heeft uitgedijld, zoals hijzelf verklaarde. Want Stijn Streuvels is een plichtgetrouwe schrijver.

Maar nu rijst de vraag: is dat alles uiting van de natuurlijke drang, van de onontkomelijke scheppingsdrang, die wij ons, misschien

omdat wij ons van niets anders bewust zijn, of omdat wij vooralsnog geen maatstaf tot vergelijking bezitten, niet konden voorstellen dan als een vredesbloem; - is dat nu in alle onbevangenheid ontstane, in alle onafhankelijkheid uitgesproken kunst, gelijk zij in vredestijd bloeit en zoals wij ze ons niet dan in vredestijd mogelijk denken? In gemoede: ik geloof het niet.

Ik geloof het niet, omdat artiesten, waarmee ik erover sprak, mij gelijk gaven, als ik ze toeschreef aan de algemeen heersende verveling. Onze zenuwen zijn nu eenmaal moe en sedert maanden gebeurt er niets meer dat ze schokt of opwindt. En dan blijft er tegen neurasthenie werkelijk geen andere remedie meer, dan zich kunstmatig weer aan kunst te zetten; dan zich te dwingen, - enkele aanvlieningen van vernuft, sommige zintuiglijke aanhitsingen van het talent niet te na gesproken, - tot laffe, maar dan toch bezighoudende producten. En men heeft zoveel tijd te verliezen tegenwoordig!

Trouwens, de anderen, de niet producerende dilettanten, de kunstzinnigen, die toch ook deel uitmaken van de "fijne kunstbeschaving" (het woord werd hier onlangs gebruikt), die Brussel in gewone tijd kenmerkt: reageren zij waarlijk op de geboden prestaties? Is er, met andere woorden, voor het ogenblik kunstleven in Brussel, dat ons een terugkeer tot de zeden van vóór de oorlog, dat werkelijke "aanpassing" vanwege de intellectuelen bewijzen zou?

Wij zullen dat eens samen in mijn volgende brief onderzoeken.

Antwerpen.

Te beginnen met heden, 1 mei, hebben de cafés te Antwerpen weer vergunning om tot 10 uur 's avonds open te blijven.

De diamantindustrie begint enigszins te herleven, doch de kooplieden, die hierheen komen, doen dit alleen om koopjes te halen en deze koopjes in Nederland tegen normale prijs om te zetten. De lonen voor de diamantbewerkeren zijn zeer verschillend. Sommigen verdienen slechts fl. 17,50 à fl. 20 per week.

De prijzen der levensmiddelen zijn niet abnormaal hoog.

Het fietsrijden is nog steeds door geheel België verboden. Werklieden, in het bezit van een vergunning, mogen zich per fiets van huis naar hun werk begeven.